

Kapitel 9

Fritidsskepparens kompassdeviering

Fritidsskepparens Radarbok med AIS

© Lutra Marin AB och Bengt Utterström.

Skriv gärna ut sidorna.

Version 2019 04 30

Med hjälp av navigatorn går det att ta reda på deviationen på båtens magnetkompass. Här går vi igenom hur man gör en deviationstabell med hjälp av navigator och båtens vätskekompass.

Magnetkompassens deviation

Båtens kompass påverkas av magnetiska föremål ombord på båten. Den påverkan som dessa föremål har är att kompassen visar mer- eller mindre än vad den ska. Det kallar vi för deviation (avvikelse). Vid traditionell navigering utan navigator måste man ta hänsyn till deviationens storlek när man ska styra en kompasskurs.

Även om man idag mest navigerar med navigator är ändå kompassen ett viktigt instrument ombord. Därför är det också viktigt att man vet om det finns deviation på kompassen, vilket det nästan alltid gör, och hur stor en är. Ju mer samstämda navigatorn och kompassen är, desto säkrare blir din navigering.

Välj lämplig farledsboj

Att bara styra rakt fram och jämföra navigatorns kurs över grund med båtens kompasskurs är vanskligt. Minsta avdrift på grund av vind eller ström gör att de två värdena inte går att jämföra. Navigatorn visar kurs över grund (din verkliga förflyttning) och kompassen din stävade kurs.

Kontrollera deviation på din båts magnetiska kompass genom att styra mot till exempel en farledsboj. Välj en boj som du kan cirkulera runt i 360° utan att det är för grunt för din båt. Du bör ha fritt vatten på drygt två kabellängder (0,2 sjömil) runt bojen.



Pilen visar GPS-antennen

Genom att jämföra navigatorns kurs över grund när du kör mot bojen och vad kompassen visar kan du se om det finns någon deviation. Eventuell skillnad mellan vad din kompass visar och navigatorns kurs över grund mot bojen är din deviation. Det är viktigt att båten styr rakt mot bojen och att navigatorns kurs visar samma grader under cirka 10 sekunder samtidigt som båtens kompasskurs är samma. Är det strömt kommer kursernas grader att ändras.

Navigatorn måste visa missvisning

Innan du kan göra detta måste du ställa om din navigator så att den visar kurs inklusive missvisning.

Redan vid svag vind vill båten driva och övningen kan då inte genomföras med lyckat resultat. Helst bör det vara vindstilla och spegelblank vatten.

Om hur man räknar med deviation finns beskrivet i navigationsboken Fritidsskepparen, se tex kapitel 12.



Gör så här:

1. Ställ om navigatören så att kurs över grund visas inklusive missvisning.
2. Välj en lämplig farledsboj. Om det är strömt, vilket du ser på vattnet vid bojen, eller om det blåser för mycket, välj annan plats eller dag.
3. Kör nu en bit från bojen, 1,5 till 2 kabel-längder (0,15 – 0,2 sjömil) räcker.
4. Styr rakt mot bojen. Båtens långskepps-linje och stäven ska peka rakt mot bojen. Sitter du inte mitt i båten, gör då för-slagsvis en markering på pullpit med svart tape som motsvarar rakt fram eller ta hjälp av någon som står mitt i båten.
5. Styr mot bojen tillräckligt länge så att navigatörens kurs över grund och kompas-sen visar samma kurs under cirka 10 se-kunder. Driver båten i sidled är det strömt eller avdrift på grund av vind.

6. Notera kompasskursen och navigatörens kurs i deviationstabellen när båtens kurs varit stabil i cirka 10 sekunder.
7. Om kompassen visar ett högre värde än navigatören är deviationen negativ. Sätt ett minustecken framför det antal grader som skiljer navigatörens kurs och kompassens kurs, Kk. Är kompassens värde lägre än navigatörens är deviationen positiv och då sätter du ett plustecken framför.
8. Kör mot bojen i en ”stjärna” minst ett tiotal gånger jämt fördelat varvet runt. Då har du ett deviationsvärde på ungefär var 35° vilket ger dig en god uppfattning om din kompass deviation.

Observera att metoden inte är lika nog-grann som om kompassjustering skett av auktoriserad kompassjusterare

Fritidsskepparens deviationstabell

Deviationstabell för..... Som märke användes:

på position: N.....°.....'..... E°.....'..... Datum.....
Tabellen bör ha minst 12 - 14 fält ifyllda.

| Kurs navigator med Missv. | Deviation | Kurs kompass, Kk | Kurs navigator med Missv. | Deviation | Kurs Kompass, Kk |
|---------------------------|-----------|------------------|---------------------------|-----------|------------------|
| | | | | | |
| | | | | | |
| | | | | | |
| | | | | | |
| | | | | | |
| | | | | | |
| | | | | | |
| | | | | | |
| | | | | | |
| | | | | | |
| | | | | | |

Fritidsskepparens kompassdeviering för magnetkompasser